PŘED 80 LETY BYL POSTAVEN ŘADOV

V roce 1992 uveřejnil v „Brandýských listech“ pan Jaroslav Hubený kapitolu z rukopisu knihy V.M.Havla (otce tehdejšího prezidenta) „Mé vzpomínky“. Tato kapitola zachycovala vznik letního tábora Řadov a charakterizovala jeho původní poslání. O více než 10 let později upozornil ing. V.Porš z podnětu J.Šebetky na publikaci vyšlou v Přerově, která nese název „Kde hledají básníci inspiraci“ a v níž je uveřejněna korespondence mezi mladými básníky Josefem Kainarem, Hanušem Bonnem a slečnou Hanou Steinerovou. I v této rozsahem nevelké, ale neobyčejně zajímavé práci figuruje Řadov jako místo, které hrálo v studentském hnutí a tím i v mladé české literatuře významnou roli.

Vzhledem k tomu, že provoz tábora Řadov byl zahájen 2. července 1924, tedy před 80 lety, nebude snad nepatřičné, jestliže uvedu některé další okolnosti související s existencí tohoto tábora a dokreslující jeho význam, který přesahuje hranice našeho regionu.

7. března 1920 pronesl , v den svých narozenin, prezident T.G.Masaryk projev, v němž zdůraznil demokratické principy, na nichž musí být budován nový československý stát. Masarykovy myšlenky silně zapůsobily na přítomné vysokoškoláky a ti se rozhodli vytvořit studentskou organizaci, která by obdobné ideály prosazovala mezi mladými lidmi. Tak vzniklo v květnu 1920 Obrodné hnutí československého studentstva, do jehož čela byl zvolen V.M..Havel. Je třeba říci, že vzorem pro novou organizaci byly americké křesťansky orientované instituce YMCA a YWCA. První konference Obrodného hnutí proběhla ve Starém Přerově u Lysé n.L., další pak ve Světlé nad Sázavou, Židlochovicích atd. Mezitím dokončil V.M.Havel studia na stavební fakultě a rozhodl se odejet na zkušenou do USA. Na cestu se vydal v listopadu 1923 a ukončil ji v dubnu 1924. Z obrovského množství zážitků vyjímáme jeho krátký pobyt v Kalifornii : při cestě autobusem ze San Franciska do Los Angeles, se spolu se svou přítelkyní a pozdější manželkou Bělou Friedlanderovou zastavili v La Jole, kde se poprvé setkali s táborem vybudovaným z dřevěných chatiček obklopujících ústřední budovu a jakousi samoobsluhu. Obrázek tohoto přímořského kempu jim utkvěl v hlavě a zanedlouho se stal inspirací pro vybudování něčeho podobného u nás doma. Po návratu se totiž brzy ukázalo, že Obrodné hnutí potřebuje pro své konference a jiné akce stálé sídlo a jako nejvhodnější místo se ukázal právě Brandýs nad Orlicí, snadno dopravně dostupný, přírodně atraktivní, s možností koupání a rekreace. Od nápadu k činu nebylo daleko. Za 2 měsíce byl vybrán a zakoupen pozemek, nakresleny plány, vybrána tesařská firma, a tak 2.7.1924 přijímal Řadov účastníky páté konference Obrodného hnutí…..Po jejím skončení sloužil tábor svému druhému účelu, letní rekreaci, kterou – opět podle amerických zkušeností – vedla Běla Friedlanderová.

Místní občané pozorovali dění na Řadově se zájmem, ale i s určitou ostražitostí, zejména jim bylo podezřelé příliš těsné soužití příslušníků obou pohlaví a jejich neformální styk. U některých zvlášť prudérních jednotlivců vznikala až nepochopitelná averze, která našla výraz v článku uveřejněném v regionálním tisku. Uvádíme jeho podstatnou část : *„Nové Tahiti“ Původně domnívalo se obecenstvo v Brandýse, že ministerstvo sociální péče zřizuje blíže Brandýsa studentskou zdravotní kolonii pro chudé studenty a sice 1 měsíc pro dívky a opět 1 měsíc pro hochy. Však jaké překvapení, když se přistěhovali studenti obojího pohlaví, dospělá děvčata i hoši.*

*Jest prý to kolonie po americkém způsobu zřízená. Silně pochybujeme, že ani v Americe řádní rodiče by své dítky, zejména dívky, nesvěřili do podobných dobrodružných útulků.Tak právem oné kolonii obecenstvo jinak neříká, než Tahiti a oněm, kteří bydlí tam, Tahiťané.Divíme se,že vláda republiky může podobné útulky trpěti a že k tomu politické správy daly souhlas a konečně,že trpí to sama městská rada brandýská. Veřejná prostituce se zrušuje, ale ptačí láska se podporuje? Či jest to jiného- kde v domečkách dřevěných, v lese, bez oken a dveří spí blíže sebe mladí lidé obého pohlaví, kteří se celodenně svými obnaženými těly vydražďují? Domníváme správně, že jest to jistě nějaký židovský podnik; platí se 550 Kč měsíčně za jednu osobu, což není žádná láce. Hrozíme se, že mravnost poklesla a stud že zmizí,a nyní, zavádí-li se ještě podobná kolonie,mravnost nebude už úplně žádná a marné volání, by mládež utvrzovala se v sebekázni……*Tento na první pohled spíše úsměvný článek není jenom dokladem osmdesát roků staré úzkoprsosti, ale je spíše dokladem zloby, která je schopna udat a odstranit všechno, co představuje jiný názor, jiný životní styl. Za povšimnutí stojí i nenápadná rasistická zmínka o židovském původu těchto nepravostí. Hlasy tohoto druhu však umlkaly, Řadov se stával populární a mezi frekventanty tábora a obyvateli Brandýsa vznikly přátelské a trvalé vztahy.

Obrodné hnutí československého studentstva trvalo v původní podobě do r.1927, kdy se rozdělilo; silně křesťansky orientovaná část se připojila k Akademické Ymce, druhá část usilující o obecnou etickou obrodu založila Etické hnutí čsl. studentstva, které zůstávalo na Řadově až do konce první republiky. Běla Friendlanderová-Havlová působila na Řadově až do roku 1933, kdy její manželství s V.M.Havlem skončilo. Následujícího roku potom založila obdobný tábor (nazvaný „Nový Řadov“) v jižních Čechách.

Řadov byl počinem vskutku průkopnickým, a to v několika směrech : do jeho vzniku existovaly letní tábory skautského typu, tj. tábory stanové, provozované celoročně fungujícími skautskými oddíly; Řadov byl kombinací tělovýchovného a rekreačního kempu s místem, které sloužilo organizačním potřebám celostátního hnutí. Podstatnou složkou funkce tábora byla i přednášková, diskusní a společenská činnost. Na Řadově se objevila řada významných osobností českého kulturního, vědeckého i politického života (jmenujme třeba prof. Rádla, prof.Arne Nováka, prof. Tvrdého, prof. Z.Nejedlého, Rudolfa Bechyně. Prof. Charváta, G. Habrmana atd.), mezi studenty se objevili budoucí významní umělci (Josef Kainar, Jan Pilař, Hanuš Bonn, Jiřina Hauková, Ivan Blatný…). Toto sepětí oddechového, vzdělávacího a tělovýchovného programu bylo ve své době vskutku ojedinělé a není divu, že poutalo neobvyklou pozornost a bylo poměrně brzy napodobováno. Velmi pravděpodobná je i myšlenka, že vynikající kniha Bedřicha Václavka „Deset týdnů“ (o letním táboře, na němž čeští spisovatelé vyprávějí při podvečerních besedách o svém životě a práci) byla inspirována právě Řadovem.

Slavnou „řadovskou éru“ ukončila válka. Do tábora se v létě nastěhovaly oddíly Hitlerovy mládeže, pamětníci vzpomínají, jak každý navečer přicházely proudy arogantních kluků se standartami, za zvuků bubnů a píšťal na náměstí, kde demonstrovali svou bohorovnost. I ten čas zmizel, v prvních letech po válce se objevily pokusy obnovit tradici třicátých let, ale vývoj se již ubíral jiným směrem. Přesto ještě po několik roků Řadov v létě ožíval, pražská mládež soutěžila s brandýskou v řadě sportovních disciplin, organizovaly se společné táboráky se společným programem, vznikala mnohaletá přátelství.

Z původních 30 chat jich zbylo několik, stará jídelna již dávno neexistuje, řeka již neláká.Nároky na letní pobyty se změnily, cesta k Řadovu již není místem častých

procházek. Poděkujme však třebovským hasičům a brandýským skautům za to, že Řadov nepotkal osud zcela zbytečně a nepochopitelně zničených Kout a že alespoň to, co zbylo, dovoluje vzpomenout na něco, co k Brandýsu neodmyslitelně patří.